

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE RAAD

GEWONE ZITTING 2001-2002

11 OKTOBER 2002

VOORSTEL VAN ORDONNANTIE

**tot aanpassing van de tarieven
van de successierechten die geheven worden
op de nalatenschappen van commorientes
aan hun situatie**

(ingediend door de heer Stéphane de LOBKOWICZ (F))

Toelichting

1. Algemene beschouwingen

Ons Wetboek der Successierechten is reeds zeer oud ⁽¹⁾ en bevat maar zeer weinig categorieën erfgerechtigden. Spijtig genoeg heeft men voor een aantal gevallen geen afzonderlijke categorieën ingevoerd en heeft men geen rekening gehouden met bijzondere situaties.

Een aantal van onze geachte collega's zijn niet ongevoelig gebleken voor deze toestanden en hebben al tijdens de eerste gewestelijke zittingsperiode voorstellen van ordonnantie ingediend om een oplossing te bieden voor deze onrechtvaardige situaties.

De samenwonenden hebben ongetwijfeld de meeste aandacht gekregen van onze collega's, omdat het waarschijnlijk om veel en steeds meer mensen gaat.

(1) Er zij aan herinnerd dat het Wetboek der Successierechten vervat is in het koninklijk besluit nr. 308 van 31 maart 1936 (*Belgisch Staatsblad* van 7 mei 1936) en bevestigd is door de wet van 4 mei 1936 (*Belgisch Staatsblad* van 7 mei 1936). Sindsdien zijn de oorspronkelijke teksten door heel wat wets- en verordeningsbepalingen gewijzigd. Artikel 29 van de wet van 22 december 1977 (*Belgisch Staatsblad* van 24 december 1977) stelt de tarieven van de rechten van successie en van overgang bij overlijden vast.

CONSEIL DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

SESSION ORDINAIRE 2001-2002

11 OCTOBRE 2002

PROPOSITION D'ORDONNANCE

**visant à adapter
à la situation des comourants
les droits de succession
qui leur sont appliqués**

(déposée par M. Stéphane de LOBKOWICZ (F))

Développements

1. Considérations générales

Notre Code des droits de succession, déjà très ancien ⁽¹⁾, ne prévoit que très peu de catégories de successibles et a eu la fâcheuse tendance à généraliser quelques catégories oubliant toute une série de situations particulières.

Plusieurs de nos honorables collègues se sont émus de ces situations et ont déposé dès la première législature régionale des propositions d'ordonnance en vue de rencontrer des situations sources d'injustice.

Le cas des cohabitants est certainement celui qui a le plus ému nos collègues car probablement il concerne beaucoup, et de plus en plus, de personnes.

(1) Rappelons que le Code des droits de succession est contenu dans l'arrêté royal n° 308 du 31 mars 1936 (*Moniteur belge* du 7 mai 1936) confirmé par la loi du 4 mai 1936 (*Moniteur belge* du 7 mai 1936). Depuis de nombreuses dispositions réglementaires et législatives ont modifié les textes initiaux. C'est la loi du 22 décembre 1977, dans son article 29 (*Moniteur belge* du 24 décembre 1977) qui fixe les taux des droits de succession et de mutation par décès.

Er bestaan echter nog andere pijnpunten waarvoor de wetgever een oplossing moet vinden.

Dat is bijvoorbeeld het geval voor de nalatenschappen tussen personen die zeer kort na elkaar of op hetzelfde ogenblik overlijden.

Laten wij drie voorbeelden geven :

1. Een gezin van vijf personen komt om bij een verkeersongeval. De vader is op slag dood, zijn vrouw overlijdt een minuut later, een kind overlijdt vóór de hulpdiensten ter plaatse zijn, een tweede kind overlijdt op weg naar het ziekenhuis en het derde kind bezwijkt na enkele weken aan zijn verwondingen.

Dit voorbeeld is zeer tragisch, maar is spijtig genoeg niet denkbeeldig. De heffing van de successierechten zal ook dramatische gevolgen hebben voor het vermogen van de huisvader. Het vermogen zal viermaal belast worden voordat het tegen een zeer hoog tarief overgedragen wordt aan een verder familielid. Het vermogen van de moeder zal bijna even buitensporig belast worden. Dat zal ook het geval zijn met elk van de kinderen.

Het feit dat de vijf gezinsleden op slag dood zijn verandert niets aan de situatie omdat het Burgerlijk Wetboek, bij gebrek aan andere elementen, uitgaat van vermoedens van de volgorde van overlijden op grond van de leeftijd van de betrokken personen. Het zijn dus de artikelen van het Wetboek, die overgenomen zijn uit het Romeins recht, die de wettelijke volgorde van overlijden zullen bepalen.

2. Een bejaard koppel heeft geen kinderen. De vrouw overlijdt eerst en laat haar vermogen na aan haar echtgenoot die daarop successierechten moet betalen. Hij leeft slechts enkele maanden langer dan zijn vrouw, zoals spijtig genoeg vaak het geval is, en laat zijn erfenis na aan zijn zuster die opnieuw belastingen moet betalen. Zij verschilt per definitie niet zoveel in leeftijd. De zuster laat ten slotte het vermogen, of het weinige dat ervan overblijft, na aan haar kinderen.
3. In een rusthuis komt het vaak voor dat bejaarden, die door hun familie aan hun lot overgelaten worden, elkaar tot erfgenaam benoemen, met het treurig gevolg dat een vermogen tijdens hetzelfde jaar verschillende malen belast kan worden, telkens wanneer het overgedragen wordt.

In tegenstelling tot de andere voorbeelden, heeft de wetgever hiermee wel rekening gehouden. Artikel 57 van het Wetboek der Successierechten zou rekening moeten houden met de problemen die hierboven beschreven worden.

Il n'en demeure pas moins qu'il existe d'autres situations qu'il appartient au législateur de rencontrer.

Il en est ainsi des successions transmises entre personnes décédant dans des laps de temps très courts voire même au même moment.

Prenons trois exemples :

1. Une famille constituée de par exemple cinq personnes est décimée à l'occasion d'un accident de la circulation. Le père est tué sur le coup, l'épouse décède dans la minute qui suit, un premier enfant décède avant l'arrivée des secours, le deuxième durant son transfert à l'hôpital et le troisième ne survit que quelques semaines à ses blessures.

Outre le caractère absolument tragique de cet exemple, qui pourtant malheureusement ne relève pas de la fiction, ses conséquences en matière de calcul des taxes à payer du chef des droits de succession sont catastrophiques tout particulièrement pour le patrimoine du père de famille qui va subir quatre taxations avant d'échoir à un parent plus lointain à un taux extrêmement élevé. Le patrimoine de la mère sera ponctionné de manière pratiquement aussi exagérée et ainsi de suite pour chacun des enfants.

Le fait que les cinq membres de la famille décèdent sur le coup ne change pas la situation puisque le Code civil prévoit, à défaut d'autres éléments, des présomptions de priorité du décès en fonction de l'âge des différentes personnes concernées de sorte que ce seront les articles du code, hérités du droit romain, qui détermineront l'ordre légal des décès.

2. Au sein d'un couple de personnes âgées sans enfants, c'est par exemple l'épouse qui décède la première laissant son patrimoine à son époux non sans que celui-ci doive s'acquitter de droits de succession. L'époux ne survit que quelques mois à sa femme, comme c'est malheureusement souvent le cas, et laisse à son tour, après paiement de nouvelles taxes, son patrimoine à sa sœur qui par définition n'a pas un âge très différent du sien. Et enfin la sœur, laisse le patrimoine recueilli, ou plutôt ce qu'il en reste, c'est-à-dire pas grand-chose, à ses propres enfants.
3. Dans une maison de retraite où souvent les personnes âgées séjournent oubliées par leurs familles, il n'est pas rare de voir des résidents s'instituer mutuellement héritiers les uns des autres avec le triste résultat de voir un patrimoine pouvant être taxé plusieurs fois dans la même année à chaque mutation.

Contrairement à d'autres, cette réalité n'a pas été oubliée par le législateur puisque l'article 57 du Code des droits de succession est censé répondre aux problèmes soulevés ci-dessus.

Het artikel biedt maar een gedeeltelijke oplossing en dat is de reden waarom wij dit voorstel van ordonnantie ingediend hebben.

2. Rechtsgrond

De tarieven van de rechten van successie en van overgang bij overlijden kunnen door de Gewesten gewijzigd worden. Het Vlaamse en het Waalse Gewest hebben dat reeds gedaan. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft dit onlangs gedaan voor de samenwonenden.

De opbrengst van de successierechten die door de erfgenamen worden betaald, komt ten goede aan de Gewesten.

Overeenkomstig artikel 3 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 (financieringswet) int de Staat immers bepaalde belastingen waarvan de opbrengst vervolgens geheel of gedeeltelijk aan de Gewesten toegewezen wordt. In het kader van de financieringswet hebben de Gewesten de bevoegdheid om de elementen van deze belastingen te wijzigen.

Door van deze nieuwe gewestelijke bevoegdheid gebruik te maken, kan men de wetgeving aanpassen aan reële situaties.

3. Fiscale gevolgen

De fiscale gevolgen van de voorgestelde hervorming zullen beperkt zijn omdat het maar om een zeer klein aantal mensen gaat. Het kleine verlies aan fiscale ontvangsten betekent niets vergeleken met de morele gevolgen.

4. Commentaar bij de artikelen

Artikelen 1 en 3

Deze artikelen behoeven geen commentaar.

Artikel 2

De tarieven van de rechten worden verminderd naargelang van de tijd die verlopen is na het overlijden waarbij het vermogen voor de eerste maal overgedragen is.

Indien de erfgenaam binnen het jaar overlijdt, worden de tarieven met 100 % verminderd. Indien hij binnen twee jaar overlijdt, worden ze met 50 % verminderd, en binnen drie jaar, met slechts 25 %.

Mais il ne le fait que partiellement ce qui justifie le dépôt de cette proposition d'ordonnance.

2. Base légale

Les taux des droits de succession et de mutation par décès peuvent être modifiés par les Régions comme l'ont déjà fait les Régions flamande et wallonne et comme vient de le faire tout récemment, pour les cohabitants, la Région de Bruxelles-Capitale.

Ce sont également les Régions qui bénéficient du paiement par les héritiers des droits de succession.

En effet, conformément à l'article 3 de la loi spéciale du 16 janvier 1989 (loi de financement) certains impôts sont perçus par l'Etat et le produit en est attribué, en tout ou en partie, aux Régions. Dans le cadre de la loi de financement, les Régions ont la compétence de modifier les éléments de ces impôts.

L'usage de ce nouveau pouvoir à un niveau régional permettra sans aucun doute d'être plus proche de la réalité vécue par la population.

3. Impact fiscal

La réforme proposée aura un impact fiscal limité voire quasi-nul en raison du petit nombre de personnes concernées. L'impact moral serait, par contre, sans commune mesure avec la petite perte de recettes fiscales.

4. Commentaire des articles

Articles 1 et 3

Ces articles n'appellent pas de commentaires particuliers.

Article 2

La réduction de droits est fonction de la proximité dans le temps du décès ayant fait l'objet de la première succession.

Si le nouveau décès intervient dans l'année, la réduction est de 100 %, dans les 2 ans de 50 % et dans les 3 ans, elle n'est plus que de 25 %.

VOORSTEL VAN ORDONNANTIE

**tot aanpassing van de tarieven
van de successierechten die geheven worden
op de nalatenschappen van commorientes
aan hun situatie**

Artikel 1

Deze ordonnantie regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 39 van de Grondwet.

Artikel 2

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt artikel 57 van het Wetboek der Successierechten vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 57. – Indien de goederen die belast zijn met het successierecht of met het recht van overgang bij overlijden het voorwerp uitmaken, binnen het jaar na het overlijden van de afgestorvene, van een of meer andere overdrachten bij overlijden worden de wegens bewuste overdrachten verschuldigde rechten met 100 % verminderd. Indien de goederen binnen twee jaar na het overlijden van de afgestorvene het voorwerp uitmaken van een of meer andere overdrachten bij overlijden worden de rechten met 50 % verminderd. Indien de goederen binnen drie jaar na het overlijden van de afgestorvene het voorwerp uitmaken van een of meer andere overdrachten bij overlijden worden de rechten met 25 % verminderd. ».

Artikel 3

Deze ordonnantie treedt in werking de dag waarop ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

20 juni 2002

PROPOSITION D'ORDONNANCE

**visant à adapter
à la situation des comourants
les droits de succession
qui leur sont appliqués**

Article 1er

La présente ordonnance règle une matière visée par l'article 39 de la Constitution.

Article 2

Pour la Région de Bruxelles-Capitale, l'article 57 du Code des droits de succession est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 57. – Si les biens qui sont frappés des droits de succession ou de mutation par décès font l'objet, dans l'année de la mort du défunt, d'une ou de plusieurs autres transmissions par décès, les droits dus à raison de ces dernières transmissions sont réduits de 100 %. Si la ou les nouvelles successions interviennent dans les deux ans de la mort du défunt, les droits sont réduits de 50 %. Si la ou les nouvelles successions interviennent dans les trois ans de la mort du défunt, les droits sont réduits de 25 %. ».

Article 3

La présente ordonnance entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

Le 20 juin 2002

Stéphane de LOBKOWICZ (F)